

UNG

Af cand. psych.
Åge Lundin

Dette er en film uden tant og fjas, uden smarte indstillinger og klip, uden sensationer. En dygtig instruktør har tilsyneladende givet afkald på at være instruktør. Afmægtig overfor en umulig opgave: at lave en film om ungdommen, har Henning Carlsen ladet kameraet stå åbent, medens en gruppe almindelige unge mennesker søger at besvare det spørgsmål han selv har fået stillet. Han formulerer spørgsmålet til dem således:

»I ved, hvorfor jeg har bedt jer om at komme. Det er meningen, at vi skal lave en film om unge, og jeg har tænkt mig, at vi skulle prøve at finde ud af, om ikke man kunne lave en film om noget andet end læderjakker og kaffebarer og alle de der gængse ungdomsproblemer. Og så er det, jeg har valgt jer ud, rent tilfældigt, fordi jeg vil prøve at spørge jer selv: Hvad skal sådan en film handle om?«

Først får vi lige et glimt af de unge på deres arbejdsplads. Vi får noget at hæfte et ansigt på, hører deres stemmer, sådan at vi ligesom kender dem lidt, når vi senere møder dem til diskussion ude i filmbyen, bænket om et bord, klemt inde mellem filmindustriens apparatur. Scenen er filmens arbejdsplads, skrællet for illusioner. Dette er altså ikke film. Bevares, det er også et trick, men det er et ærligt trick, for hvordan får man ellers almindelige mennesker til at være naturlige på en film, og de er naturlige, så naturlige som man kan være, når ens ord og adfærd konserveres til studiekredsbrug. Men ved at lægge kortene, filmkameraet på bordet, er også tilskueren inviteret med. De medvirkende kan ikke deres replikker, derfor tror man på dem, derfor kommer man dem et lille stykke ind på livet. Der er masser af brokker, løse ender, famlende meninger, en gang imellem snakker man i munden på hinanden, kort sagt, tilskuerne kan spille med og spille videre på denne indledning til en diskussion om »unge«, hvadenten man er en gruppe af unge eller en gruppe af forældre. Dette er nemlig en flok unge, som ikke er særtilfælde i anden forstand, end at vi alle er sær-

tilfælde. Det er ikke den slags unge som tvangfrit stiller sig op i forsamlinger og udtaler sig på standens vegne. Det er unge, som, hvis de overhovedet er til stede ved sådanne diskussioner, formentlig vil være at finde blandt dem, der bliver siddende nede i salen, mere eller mindre lammet af de andres veltalenhed.

Veltalenhed er jo ikke altid det bedste middel til at komme på talefod, sjovt nok. Men hvorfor skal vi have dem trukket ud af deres ubemærkethed. Det drejer sig jo ikke om egentlige problemunge. Skal de almindelige unge nu også være et problem? Vel ikke nødvendigvis, men unge uden problemer er næppe almindelige unge, og forældre der ikke på et eller andet tidspunkt har problemer med deres børn er bestemt ikke almindelige forældre, uden at man af den grund med sikkerhed kan beskyldte dem for at være fulde af løgn.

Et af problemerne er vel, at man har lidt svært ved at forstå hinandens problemer, men det er jo ikke bare et generationsproblem. Hvis man skulle til at diskutere det mindste fællesmål af problemer kommer vi meget hurtigt til atombomben. Den bringes også på bane, og efter at man høfligt og lidt floskelagtigt forgæves har prøvet at få lidt liv i diskussionen, kommer man til det »egentlige«, det nære. Det er det nære, der betyder noget: Få en uddannelse, finde en pige eller en mand, og passe på ikke at blive gift for tidligt – og alligevel, det er jo så snusfornuftigt. Overfor de såkaldt store problemer, samfundsproblemer, atomtid, o.s.v. står man og hugger lidt i det.

Når man er en ung pige, der har fået et barn og bedt en uværdig fader ryge og rejse, så er der kun et begrænset overskud til at beskæftige sig med de fjerne problemer. På en måde formulerer hun vel nok en grundindstil-

---

Filmen UNG

Producent: Statens Filmcentral
for Dansk Kulturfilm og Socialpolitisk Forening
Produceret hos Henning Carlsen, 1965
Instruktion og klipning: Henning Carlsen
Kamera: Henning Kristiansen
Distribution: Statens Filmcentral
Spilletid: 28 minutter
16 mm sort/hvid

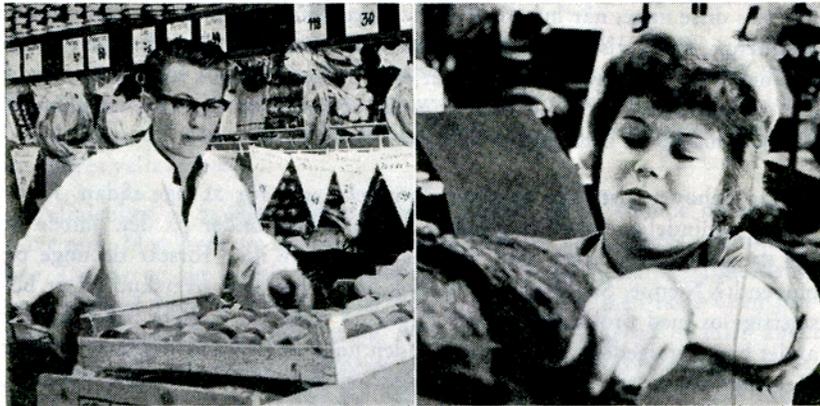
---

ling hos disse unge, når hun siger: »Hvis man skulle tage alle de sensationer højtideligt, som aviserne de skriger op med hver dag, så – så ville vi alle sammen ende på nerveklinikker: Det er jo meget svært at sortere fra, hvad der er sensationer og hvad man kan gå let hen over og – og til sidst, så går man måske let henover det hele for – fordi det . . . .«

Man behøver vist ikke at være almindelig ung for at sige sådan. Hvor mange almindelige forældre vil ikke kunne skrive under på det. Jamen er det da gas al den megen snak om, at forældrene ikke forstår de unge og omvendt? Næppe. Sandheden er jo nok, at vi har fået overskud til at beskæftige os med problemerne, som ligger ud over det daglige brød. Blandt andet har den øgede fritid betydet, at den unge og den ældre generation har fået mere tid til at se noget til hinanden, og så har man pludselig opdaget, at generationerne ikke forstår hinanden. Det har de nu nok aldrig gjort, man lagde bare ikke så meget mærke til det. Massekommunikationsmidlerne som jo helst beskæftiger sig med extremerne, tegner jo også nok billedet lidt skarpere end det tager sig ud i hverdagen, men er jo også med til at påvirke indstillingerne hos begge parter.

Jeg tror nu alligevel, at der ligger en god portion dovenskab og defaitisme bag, når forældre opgiver at forstå de unge, fordi »tiden jo er en helt anden, fordi de unge i dag jo har det hele, fordi det dengang var helt anderledes«. Det er der jo et par generationer, der har undskyldt sig med. Jo rigtignok tegner extremerne det tidstypiske, men den store midtergruppe tegner ungdommen over et betydeligt længere tidsspand. Som tilhørende forældregenerationen slår det mig netop, at filmens unge, såmænd godt kunne være mine egne jævnaldrende for en 20–25 år siden. Hvis vi var lidt bedre huskere, kunne vi måske også være bedre opdragere.

Kunne man ikke huske sig selv sige noget i retning af ham, der siger: »Jeg har faktisk ikke lagt nogen sådan særlige planer endnu. Jeg har tænkt mig at – rejse lidt rundt og sådan – prøve at få noget arbejde ude – i verden derude – på en eller anden måde, hvis der ikke kommer noget – æh – piger – og sådan noget imellem. Hvis man nu skal giftes og alt det der. – Ja, det ville jo være ret trist – faktisk«. Ja, godt nok var verden lukket, dengang, verden derude. Men det er jo bare en anden måde, med andre betingelser, at sige, at man gerne vil prøve lidt, inden man sætter sig fast. Men lidt senere siger han jo også: »Åhr – man render jo ikke og laver alle de streger mere, som man gjorde en gang. Nu er det jo mere sådan at få fat i nogle piger – eller i hvert fald prøve på det. Mange gange lykkes det jo osse. – Inde i Tivoli f.eks. ikke – så sidder man der

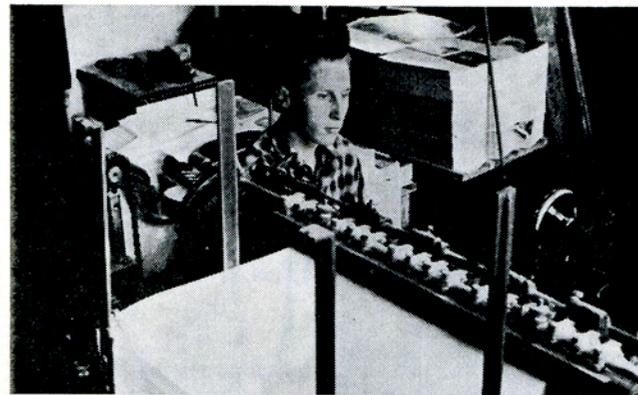
HANS: Der er jo nok det, der interesserer mig mere. Jeg kunne tænke mig at blive lærer, men det er næsten håbløst, fordi jeg ingen realksamen har. Det vil tage en syvotte år. Det synes jeg ikke, jeg vil ofre – syv år om aftenen.

LENE: Man kan jo bare passe sig selv. Bare sige »nå ja«. Ellers kommer man alt for meget ind på privatlivet. Det er jo ikke alle, man skal snakke til, for så ryger det lige fra den ene til den anden.

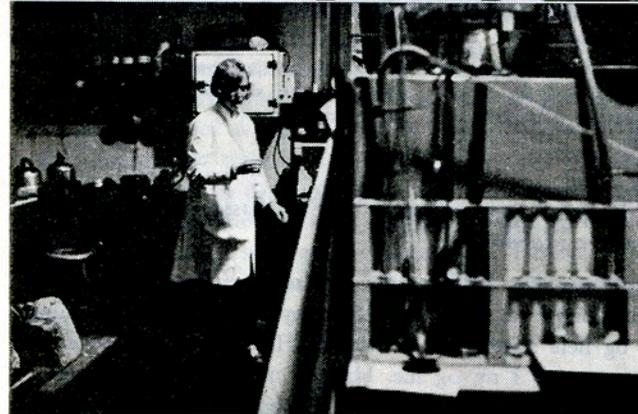
på bænken – og – kysser lidt – og sådan, mere bliver det jo ikke til – det er meget sjældent.«

Ak ja, hvor var det dog svært. Kødet var redebont, men ånden var skrøbelig. Med hvilken foragt så man ikke på disse forlovede, der hentede brød til søndagseftermiddagskaffen. Ha! de hang ordentlig på den. Hvor ville man dog gerne hænge på den. Det vil de unge jo stadigvæk. De vil gerne hænge på. Jamen så er der jo ikke noget problem. Næh, ikke hvis vi mener, at der er noget, der er værd at hænge på. Vi er jo også så glade, når de unge arter sig vel og tager pæne eksaminer. Vi belønner effektivitet med karakterpenge og viser dem vejen, men hvilken vej?

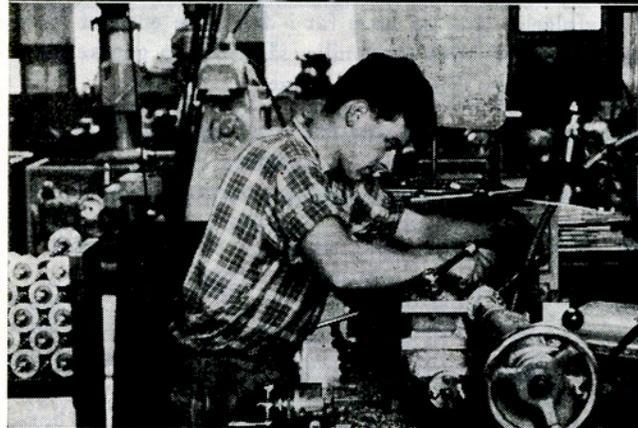
Der er ingen helte eller skurke i denne film. Vi inviteres ikke til at tage parti umiddelbart, for det er almindelige unge, eller er det? På film er vi ligesom ikke vant til at se almindelige mennesker. I denne film tvinges vi til at gå ud fra individer, eller antydninger af individer, ikke ideer. Hvordan vil det gå dem sidenhen, hvilke faste eller vage meninger vil de få? Hvem vil klare sig godt i samfundet, og hvem vil klare sig dårligt, og hvad vil det egentlig sige? Hvem ligner dig selv mest, eller ligner Deres søn eller datter mest, og vil han eller hun klare sig godt i samfundet. Mener I der-

JAN: Jeg har faktisk ikke lagt nogle særlige planer endnu. Jeg har tænkt mig at rejse lidt rundt og sådan ... prøve at få noget arbejde ude i verden på en eller anden måde, – hvis der ikke kommer noget – piger og sådan noget – imellem.

ELLEN: Inden jeg har min uddannelse, kan jeg gå ud og more mig. Men jeg vil helst ikke bindes. Så en dag bliver man vel skudt i én, og så vil jeg regne med, man ser fuldstændig anderledes på tingene. Men jeg håber da det varer nogle år.

FREDDY: Min far har altid holdt på, at jeg skulle lære et håndværk. Så valgte jeg altså elektromekanikerbranchen. Men jeg har hele tiden selv fået lov til at vælge, hvad jeg ville.

JOHN: Selvfølgelig skal jeg have fat i den pæne ende af livet, – for hvis jeg nogen sinde vil have familie, så er jeg jo ganske givet nødt til at bestille et eller andet, så jeg kan forsørge den.

HELEN: Hvis man skulle tage alle de sensationer højtideligt, som aviserne skrider op med hver dag, så ville vi allesammen ende på nerveklivner.

med, at den pågældende vil blive lykkelig. Vil de tilpasse sig samfundet. Er det et gode eller onde, og for hvem?

Henning Carlsen tager ikke stilling i denne film, men meget diskret lægger han alligevel en linie i sin film. En ganske hyggelig fyr starter filmen med at spille bas og hele samfundet et stykke. Han kigger på fugle, der kvidrer kønt. Tager et job i ny og næ. Han er ubetinget filmens enfant terrible, en diskret og velsoigneret provo. Men filmen slutter med, at samme John siger: »Men selvfølgelig skal jeg have fat i den pæne ende af livet, og for, hvis jeg nogensinde vil have en familie, så er jeg jo ganske givet nødt til at bestille et eller andet, så jeg kan forsørge«.

Hvad Henning Carlsen mener om denne tendens i tiden: at man pænt skal tilpasse sig på et eller andet tidspunkt, siger filmen ikke noget om, og det er også et meget åbent spørgsmål, men samtidig et meget centralt spørgsmål. Et af de mange spørgsmål som tilskueren, ung eller gammel, kan blive provokeret til at tage stilling til ved at se denne film.

Der er ikke noget klippet ud i pap i denne film. Vi får stukket nogle løse ender ud, antydninger af fremtidige skæbner. Nogle af dem kan man lide mere end andre, og hvorfor det? Nu hende maskintobaksrullersken. Hun siger ikke meget, men hun sidder så roligt samlet om sig selv. Der er ingen floskler der. Hun har begge ben på jorden. Den mand og de børn,

hun får, er godt tjent med hende. Hvis man var forfatter kunne man godt digte videre på hende, og for den sags skyld på alle de andre. Men hun er sin egen, og det er de andre også. De skal lave deres egen historie nu. Forældre har det med at lege forfattere, der kræver, at de roller, de har sat i verden, følger deres historie, og det kan være ubehageligt at opdage, at man selv spiller en rigtig dårlig rolle i de unges historie. Måske er det bedst, at vi laver hver vores historie. Så kan vi måske også bedre snakke sammen om dem. For nok skal forældre og unge gerne forstå hinanden, men det er jo ikke sikkert, at vi altid skal rende rundt og være så forbandet forstående.

Der er jo noget underligt i, at med den øgede materielle sikkerhed som vi er ved at forskaffe os, er usikkerhedsnissen fulgt med. Den stikker hovedet op på områder, som vi ikke tidligere har haft overskud til at beskæftige os med: i mellem menneskelige forhold, i spekulationer over hvem man egentlig er, og hvad man vil, fordi man kan og må sige så meget. Foreløbig synes det som om de unge i højere grad er parat til at acceptere denne usikkerhedsfaktor som en nødvendig følgesvend end deres forældre, som jo ellers skulle have deres på det tørre. Nogle unge reagerer ved at kæmpe mod den ved at skabe sig øget tryk i viden og materielle goder, andre søger usikkerheden som et nydelsesmiddel. Det er jo imidlertid en helt anden historie. Men sådan kan det gå, når man sættes i gang af en flok ganske almindelige unge mennesker.

ÅGE LUNDIN

UNG – fra 1965 – er med årene blevet et hyppigt anvendt eksempel i undervisningen om film i folkeskolen og i den videregående undervisning. I bogen »50 film til filmundervisningen« (udgivet af Statens Filmcentral, 1969) skriver Jens Pedersen om filmen i denne sammenhæng:

Filmen er nr. 1 i triologien *Ung, Familiebilleder, De gamle*. Filmen falder i to dele – en række interview-portrætter (med stum spørger) af nogle unge mennesker og en rundbordssamtale mellem disse. Gennem de unges udsagn rejser filmen en række spørgsmål, som den bevidst undlader at svare på; herved får den diskussionsfilmens funktion. Samtidig får den – især gennem antydningen af kameramandens, lydmandens og instruktørens tilstedeværelse i sidste del af filmen – et vist præg af cinéma-verité.

Billedsiden viser dels hver af de unge i karakteristiske hverdagsituationer og dels – i rundbordssamtalen – i meget store nærbilleder. Fotograferingen er (især i første del) reportagens, ofte med håndført kamera og uden brug af ekstra lys.

Lydsiden har lidt reallyd og er ellers udelukkende de deltagendes replikker. Filmens form er tydeligt TV-påvirket og eksperimenterende (stum spørger og improvisationer i svar og replikker). I filmens første del er billede (i nutid) og lyd (i datid) tydeligt forskudt for hinanden.

Anvendelse: Filmen kan anvendes som et eksempel på den TV-prægede interviewfilm, der bevidst benytter improvisationen og spiller på tilskuerens medviden om kameraets tilstedeværelse. Den er et godt eksempel på en moderne diskussionsfilm, hvis opgave er at skabe interesse og engagement uden selv at engagere sig.

Paralleleksempler: Til belysning af Henning Carlsens udvikling af denne genre kan vises *Familiebilleder* og *De gamle*. Til belysning af andre former for interview- og portrætfilm kan vises *Himmelekspressen*, *Lonely Boy* og *Michel Simon*. Til sammenligning om TV-præg kan vises *Lonely Boy*. Til belysning af forskellige former for diskussionsfilm kan vises *Enden på legen*.

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis til brug i forbindelse med forevisning af filmen. – Henvendelse til Statens Filmcentrals hovedkontor, Vestergade 27, 1456 København K, eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.